

Twee Brusselse bibliotheken, één gemeenschappelijk collectiebeleid

Bram Bresseleers, gemeentelijke Nederlandstalige bibliotheek Sint-Gillis en Karen Colpaert, BLI:B, Openbare bibliotheek Vorst

Vijf jaar na de eerste gesprekken tussen de Brusselse Nederlandstalige openbare bibliotheken van buurgemeenten Sint-Gillis en Vorst worden vandaag afspraken gemaakt voor onder meer een verregaande afstemming tussen beide collecties. De twee bibliotheken steunen daarvoor maximaal op hun inbedding in het Brussels Netwerk van Openbare bibliotheken (BruNO) en de hogere zichtbaarheid van hun collecties in het nieuwe online BruNO-portaal, maar willen daarmee ook vooral zin geven aan hun ligging: de bibliotheken liggen op amper 900 meter van elkaar.

ONDERZOEK ALS BASIS VOOR BESLISSINGEN

Het oorspronkelijke overleg in 2008 verliep moeizaam. De gemeente Vorst had net het filiaal van de (toen nog) Hoofdstedelijke Bibliotheek op haar grondgebied in eigen handen genomen en naar een nieuwe locatie verhuisd, vlak naast het Centrum voor Hedendaagse Kunst WIELS. Vorst innoveerde gretig en koos resoluut voor eigen accenten. De nieuwe bibliotheek werd een wijkvoorziening met een groot aantal publiekscomputers, met games en spelconsoles en met een uitgebreid multimediaal activiteitenaanbod voor het jonge lokale publiek. Sint-Gillis, gekenmerkt door een meer klassiek profiel en conservatief collectiebeleid, stond erbij en keek ernaar. Tegen 2012, net op tijd voor een subsidieoproep van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor intergemeentelijke samenwerkingsprojecten, vonden beide bibliotheken elkaar wel. Met de steun van hun gelijkgestemde beleidsverantwoordelijken werd een project geformuleerd voor de uitbouw van een echte structurele samenwerking. De bibliotheken kochten onder andere een bakfiets samen en organiseerden een

eerste vertelwandeling van bib naar bib. De hoofdmoot van het project bestond uit een uitgebreid onderzoek naar de mogelijkheden voor samenwerking in dienstverlening, informatiebemiddeling en collectiemanagement. Begeleid door de consultants van Maarifa en enkele Nederlandse deskundigen (Jacques Malschaert, directeur van bibliotheekservice Fryslân, en Bureau Leemans, marktonderzoekers en ontwikkelaars van de applicatie voor collectiebeheer WebICB) hielden de teams van Sint-Gillis en Vorst een visieontwikkelingsworkshop, een behoeftenonderzoek en klantentevredenheidsenquête, een collectieanalyse en een beperkte digitale doorlichting.

DE KENNIS DIE SCHUILT IN CIJFERS

In totaal vulden 412 bibliotheekgebruikers de enquête in, goed voor een bereik op sommige onderzoeksdelen van tot 47 procent van de effectieve leden. Deze gegevens werden aangevuld met beoordelingen door de bibliotheekteams zelf, de beheerders en de bevoegde schepenen, met cijfers uit de Bios2-statistieken en met bezitsinformatie verstrekt door de cel Streekgericht

BibliotheekBeleid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de beheerders van BruNO. Het onderzoek bevestigde de gekende gelijkenissen en verschillen, maar onthulde ook minder evidente raakpunten en tegenstellingen. Beide bibliotheken hebben een vergelijkbaar werkingsgebied (van elk ongeveer 50.000 inwoners, wat neerkomt op een theoretische Nederlandstalige doelgroep van elk 15.000 inwoners), een vergelijkbare personeelsbezetting (van 2,3 tot 2,5 voltijdse equivalenten in elke bib) en een vergelijkbaar budget (van 25.000 euro elk voor collectieaankopen in 2013), maar een verschillend profiel. Sint-Gillis telde bij de aanvang van het project een kwart minder leden dan Vorst (421 versus 580 leden) maar huisvestte een collectie drie keer zo groot (16754 versus 5539 titels). Vorst had eind 2011 meer leden jonger dan 14 jaar (330 versus 154 leden), een grotere filmcollectie (656 eigen dvd's versus 475 dvd's waarvan het merendeel uit de BruNO-wisselcollectie), een groter computerpark (12 versus 4 publiekspc's), games (als enige van de twee bibs), een groter maar erg specifiek activiteitenaanbod. Vooral op de

kruispunten tussen het media-gebruik van de bibliotheekbezoekers, hun beoordeling van de kwaliteit en diepte van collectieonderdelen zoals ze vandaag in Sint-Gillis en Vorst bestaan en hun wensen voor het toekomstig lokaal collectieaanbod bleken kansen te schuilen.

EERSTE AFSPRAKEN

De bibliotheecarissen willen van hun collectieafspraken geen besparingsoperatie maken. Voor hen moeten de gebruikers erbij winnen. Die krijgen een bredere, sterkere waaier aan 'lokaal aanwezige' titels doordat in de twee bibliotheken niet overvloedig dezelfde materialen aangeboden worden en doordat de bibmedewerkers expertise kunnen opbouwen op beter afgebakende terreinen. Hun werkwijze tot dusver is nochtans eenvoudig. Ze houden rekening met de vraag naar een onderwerp of materiaalsoort bij het eigen publiek, met de mate waarin de huidige collectie deze vraag afdekt, met de grootte en eventuele specificiteit van het betreffende collectieonderdeel in hun bib en met de gewenste interne samenhang van hun aanbod en de consequente positionering nagestreefd door het lokaal



Links: Sint-Gillis.
Rechts: Vorst.

beleid. Op basis daarvan experimenteren de bibliotheken met vier soorten beslissingen omtrent collectievorming: er zijn onderdelen zonder bijzondere afstemming, onderdelen die tussen beide bibs worden verdeeld naar onderwerp, genre, geografie of tijdsgewricht, onderdelen die exclusief worden toegewezen aan één van beide en ten slotte materialen die lokaal niet (langer) worden ingekocht en waarvoor Sint-Gillis en Vorst steunen op de andere collega's binnen BruNO. Wat betekent dat zoal concreet? Van hun jeugdcollecties blijven ze in Sint-Gillis en Vorst alvast af. De bescheiden verschillen in cijfers en de grote opdracht tot het bedienen van de plaatselijke scholen en de vele minder mobiele kleine kinderen rechtvaardigen geen grote afstemmingsbeslissingen. Ook bij de volwassenen zijn enkele onderdelen te belangrijk om niet in elke bib te voorzien: NT2-materialen, kookboeken, publicaties over tuinieren in de stad, informatie over Brussel. Maar een aantal nicheproducten met sterk uitgesproken oriëntaties in gebruik en stevige basis in de bestaande collecties lenen zich wel tot scherpere keuzes. Sint-Gillis mag de horror, science fiction

en fantasy op zich (blijven) nemen. Politieromans en thrillers, totnogtoe veel sterker in de kijker in Sint-Gillis, worden in de toekomst evenrediger verdeeld. Anderstalige romans worden gesplitst in twee taalgroepen om in elke bib bovenal de in de eigen gemeente dominante talen aan te bieden. De categorie kunstboeken wordt verdeeld volgens periodes en disciplines: de bibliotheek van Vorst, gelegen naast WIELS, huisvest vooral hedendaagse beeldende kunst, Sint-Gillis de bredere canon van de kunstgeschiedenis. Naar wetenschap en techniek is lokaal weinig vraag; het aanbod in deze onderwerpen wordt afgebouwd en gecompenseerd door hiervoor sterker beroep te doen op de andere bibliotheken in Brussel. Vorst bouwt verder aan haar dvd-collectie met accent op art-house klassiekers, auteurscinema en Amerikaanse kwaliteitsseries; Sint-Gillis koopt Vlaamse speelfilms en de betere Nederlandstalige tv-series. Elke bib behoudt een verscheiden maar verschillende selectie tijdschrifttitels.

BESLUIT

Drastische afvoeroperaties werden in Sint-Gillis en

Vorst nog niet gestart, maar gebruikers zullen de afstemming tussen de collecties van beide bibliotheken gaandeweg nadrukkelijker voelen. Op korte termijn ligt de focus op een goede communicatie online en fysiek tussen de rekenen over wat waar te vinden is. Elke bibliotheek zal expliciet en gedetailleerd benoemen wat zich ter plaatse bevindt en wat bij de burens op wandelafstand. ■■

“DE BIBLIOTHECARISSEN WILLEN VAN HUN COLLECTIEAFSPRAKEN GEEN BESPARINGSOPERATIE MAKEN. VOOR HEN MOETEN DE GEBRUIKERS ERBIJ WINNEN.”